

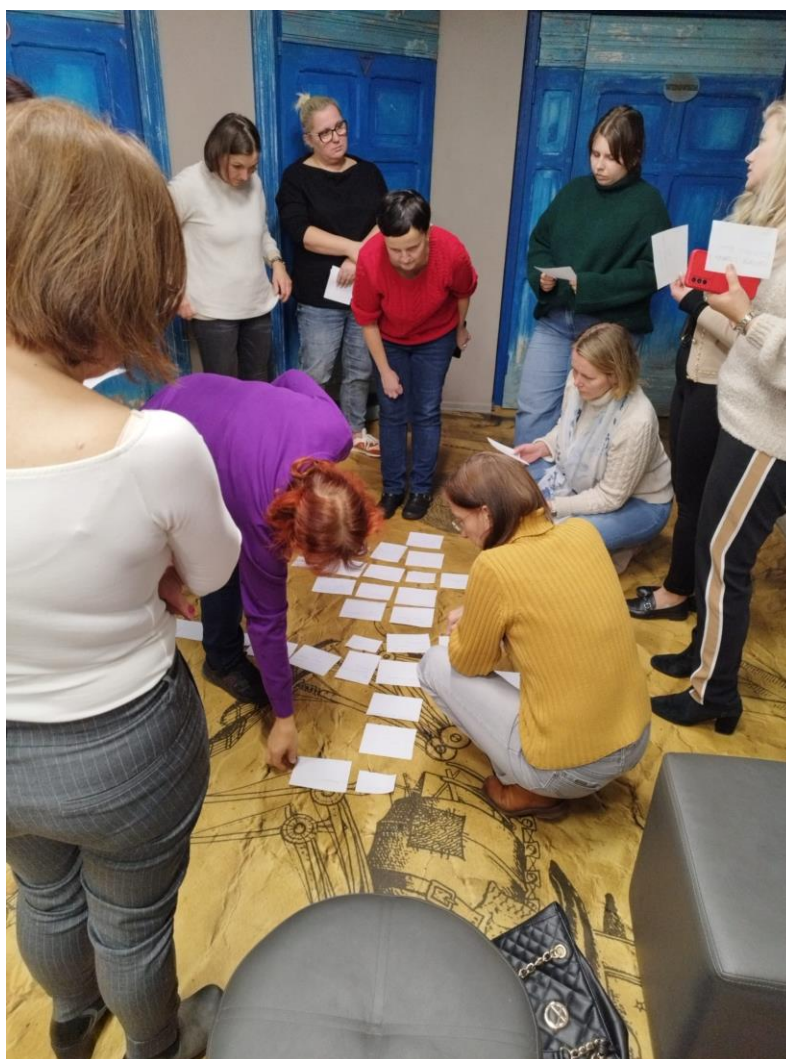
DIAGNOZA POTRZEB NAUCZYCIELI zainteresowanych wykorzystaniem technik teatralnych w pracy z dziećmi i młodzieżą

Opracowanie: Anna Nowak

Do współtworzenia oferty warsztatów zaprosiliśmy nauczycieli z woj. śląskiego. Zorganizowaliśmy spotkanie, podczas którego w formie warsztatowej określaliśmy jakie narzędzia i kompetencje są potrzebne nauczycielom, żeby skutecznie realizować działania edukacyjne.

W spotkaniu w dniu 13.11.2023 wzięło udział 12 nauczycielek i pedagożek: większość pracująca z uczniami szkół podstawowych (klasy 1-8), ale również obecne były pojedyncze osoby pracujące z młodzieżą licealną i dorosłymi. Wśród uczestniczek spotkania pojawiła się również metodyczka z Regionalnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli WOM, wykładowczyni z Wydziału Pedagogiki Uniwersytetu Śląskiego oraz dwie nauczycielki pracujące z uczniami o szczególnych potrzebach (niepełnosprawność słuchu).

Podstawową metodą badawczą był wywiad grupowy połączony z działaniem animacyjnym polegającym na mapowaniu wspólnych obszarów zainteresowań.

WYNIKI BADAŃ:

JAKIE NARZĘDZIA SĄ POTRZEBNE?

Na pytania dotyczące tego, jakie narzędzia z zakresu edukacji teatralnej przydałyby się uczestniczkom w pracy zawodowej (m.in. podczas prowadzenia zajęć lekcyjnych, wychowawczych oraz teatru szkolnego) uczestniczki wskazały na następujące zagadnienia:

- **DZIAŁANIA INTEGRACYJNO-ANIMACYJNE** pomagające zbudować poczucie wspólnotowości w grupie tj. gry i zabawy aktorskie, ruchowe, z zakresu improwizacji, działania pobudzające kreatywność uczestników oraz oparte na zabawie.
- **WARSZTATY PEDAGOGICZNO-TEATRALNE**, które pomogłyby zminimalizować napięcia w grupie teatralnej związane z przydzielaniem ról („każdy chce mieć główną rolę”), komunikacją między uczestnikami, braku poczucia współodpowiedzialności za pracę, bycia w pozycji „ja” zamiast „my”, niecierpliwością i oczekiwaniem „szybkich efektów” bez zaangażowania się w proces.
- **LALKI TEATRALNE**: zarówno wykonanie ich (z prostych materiałów), jak i wykorzystanie w spektaklu (nauka animacji, tworzenie scen w spektaklu, dostosowanie do umiejętności aktorów-animatorów).
- **SCENOGRAFIA**: realizacja oprawy plastycznej w przestrzeni szkoły, w której często spektakle i akademie są realizowane na korytarzach lub salach gimnastycznych. Uczestniczki wskazały uwagę na poznanie prostych sposobów na to, jak przekształcić przestrzeń klasy/korytarza bez konieczności angażowania dużej ilości czasu i środków finansowych.
- **SCENARIUSZ I PRACA Z TEKSTEM**:
Uczestniczki zwróciły uwagę na potrzebę organizacji warsztatów tworzenia scenariuszy spektakli: zarówno tych stanowiących adaptację literatury, jak i tworzonych przez uczestników zajęć. Istotnymi zagadnieniami było przybliżenie literatury, na bazie której można przygotować niekonwencjonalny spektakl teatralny, sposoby dokonywania adaptacji (w tym także tworzenia montażu słowno-muzycznych), a także przybliżenie metod pozwalających zaangażowanie uczestników w tworzenie własnego scenariusza. Praca z tekstem okazała się wątkiem dość ważnym, bo uczestniczki zwróciły uwagę na to, że uczniowie mają problem ze zrozumieniem tekstu literackiego, zapamiętywaniem go oraz posługiwaniem się nim na scenie.
- **RUCH**
Uczestniczki mają potrzebę poznania działań ruchowych, które nie tylko pomogą zintegrować grupę, ale również pozwolą stworzyć zadania choreograficzne w spektaklu. Panie zwróciły także uwagę na duże ograniczenia uczniów w zakresie świadomości ciała i wyrażania się za pomocą ruchu.
- **SZTUKA OPOWIADANIA**
Temat ten został uznany jako ważny do realizacji nie tylko ze względu na walory integracyjne tej techniki, ale również jako przygotowanie do szeroko rozumianych występów publicznych i autoprezentacji. Tematy te panie uznały za istotne, zwłaszcza, że zauważają, że uczniowie mają problem z pewnością siebie i publicznymi wystąpieniami.

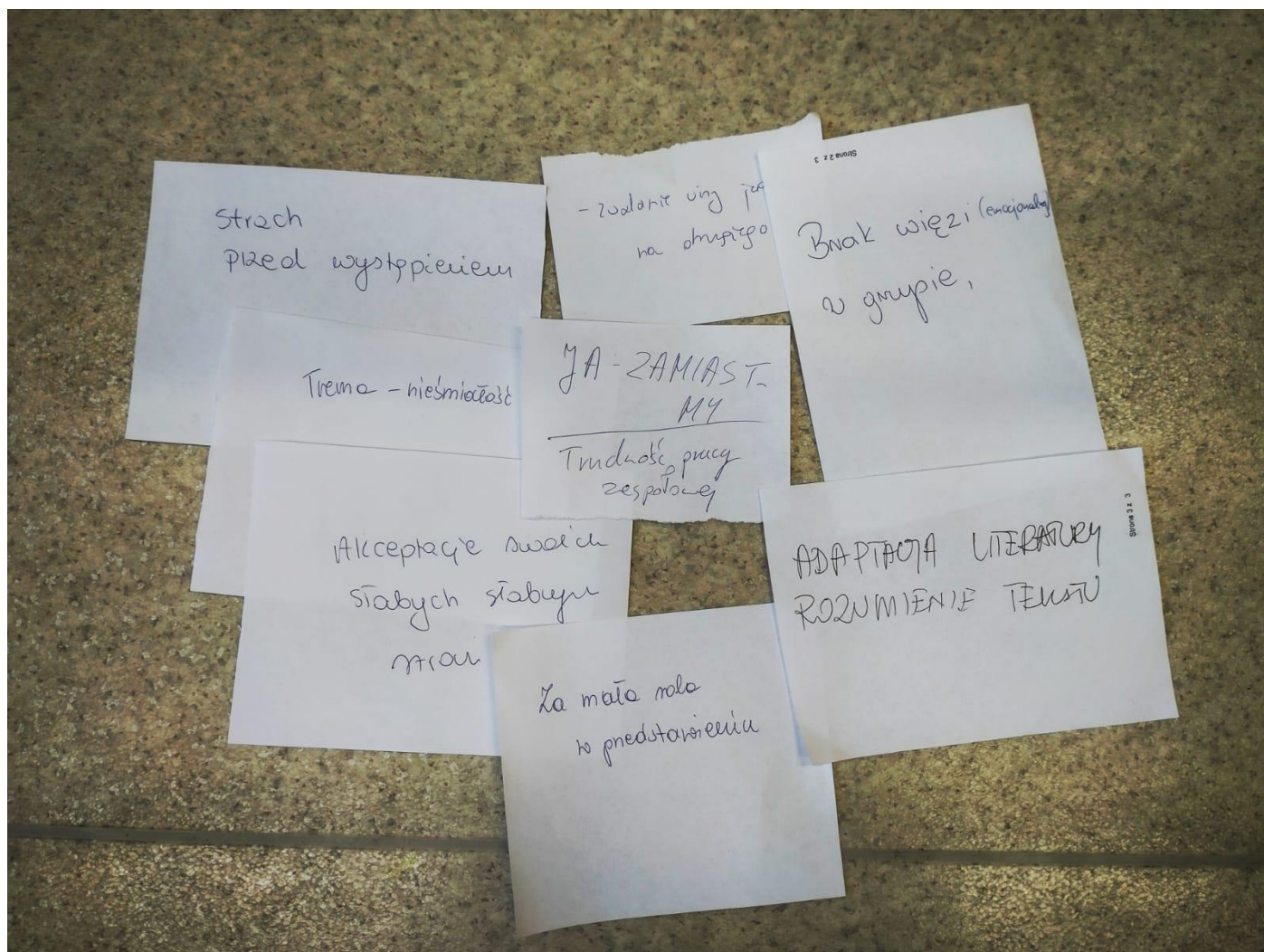
JAKIE SĄ WYZWANIA ZWIĄZANE Z EDUKACJĄ TEATRALNĄ?

Z PERSPEKTYWY ODBIORCÓW-UCZNIÓW:

Uczestniczki zwróciły uwagę na problemy komunikacyjne i emocjonalne uczestników zajęć tj.

- problem z budowaniem zespołu, skupienie się uczestników na własnych sukcesach, a nie na sukcesach grupy, problemy z uważnym słuchaniem;
- sfera emocji: nieumiejętność wyrażania emocji, niska samoocena, nieśmiałość i strach przed publicznymi występami;
- problem z oczekiwaniem na efekt pracy, stąd pojawiająca się niecierpliwość („wszystko na już”) oraz pracy zorientowanej na proces;
- niska świadomość ciała, co przekłada się na trudności w ekspresji gestu, mimiki i tworzenia prostych scen ruchowych;
- izolacja spowodowana m.in. dużym skupieniem się na działaniach w Internecie, obecności w mediach społecznościowych;
- problemy z „byciem sobą”, wyrażaniem swojej osobowości i określaniem własnych celów.

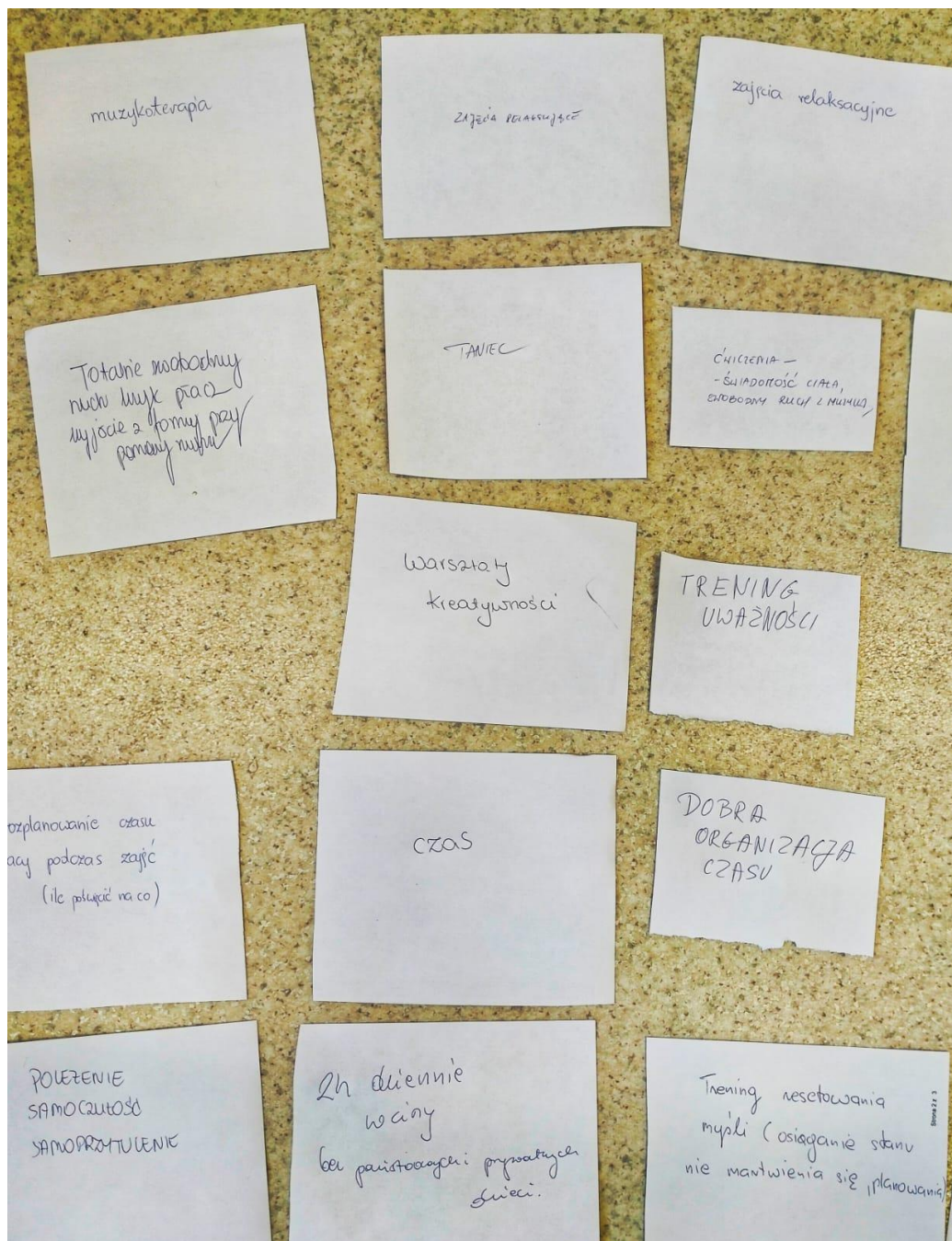
Wobec powyższych deficytów jako kluczowe uczestniczki uznały realizowanie różnorodnych działań teatralnych zmierzających do wzmocnienia procesów grupowych i integracji uczniów.

Z PERSPEKTYWY NAUCZYCIELA:

Poza badaniem obszarów zainteresowań i kluczowych potrzeb uczestniczek ważne okazały się również działania wspierające samych nauczycieli. Uczestniczki zwróciły uwagę na duże obciążenie ich obowiązkami związanymi z pracą, stąd padła propozycja działań ukierunkowanych na budowanie dobrostanu i redukcji stresu. Uczestniczki zaproponowały formy działań, które wzmocniły by ich kompetencje społeczne i miałyby wpływ na jakość ich pracy:

- działania relaksacyjne zwłaszcza uwzględniające swobodny ruch, taniec i elementy muzykoterapii;
- trening wyrażania uczuć i radzenia sobie z tzw. trudnymi emocjami;
- kształcenie umiejętności „nudzenia się”, czyli odpoczynku, wyciszenia myśli i gospodarowania własnym czasem pracy tak, żeby w planie był też czas przeznaczony dla siebie
- trening emisji głosu.

JAK ZORGANIZOWAĆ OFERTĘ DZIAŁAŃ DLA NAUCZYCIELI?

Ważnym aspektem organizacji działań dla nich okazuje się także wybór dnia, w którym będą prowadzone warsztaty – podczas spotkania najkorzystniejszym dniem na warsztaty okazała się sobota w trakcie roku szkolnego.

Uczestniczki zwróciły także uwagę na inne formy, które mogłyby je wesprzeć w realizacji działań edukacyjnych tj.

- a) Możliwość wsparcia ze strony osoby z zewnątrz w realizacji działań teatralnych, która mogłaby podpowiedzieć metody pracy i także jako osoba z zewnątrz wpłynąć na klasę/grupę i umocnić autorytet nauczyciela. Uczestniczki wskazały, że w swojej grupie zawodowej często trudno jest znaleźć im osobę, która by je wsparła i pomogła w realizacji – zwłaszcza działań, które realizują po raz pierwszy. Dobrą formą wsparcia byłaby osoba mentora-opiekuna, który udziela indywidualnych konsultacji nauczycielowi realizującego działania teatralne.
- b) Stworzenie „narzędziownika” – mini publikacji towarzyszącej warsztatom, która zawierałaby wybrane metody i inspiracje do pracy.
- c) Możliwość doświadczenia siebie w roli aktora i samodzielnego przejścia procesu współtworzenia spektaklu tj. od prób po premierę. Uczestniczki uznały, że takie doświadczenie pozwoliłoby im lepiej dotrzeć i zrozumieć potrzeby uczestników amatorskich grup teatralnych, które prowadzą.

REKOMENDACJE

Analizując potrzeby, zainteresowania i wyzwania nauczycielek wyłaniają się obszary wspólne, które dotyczą zarówno prowadzących zajęcia, jaki i ich uczestników. Są to zagadnienia, których rozwijanie przydałoby się zarówno dla zachowania dobrostanu prowadzących, jak i uczestników oraz pomogłoby w realizacji efektu końcowego pracy tj. spektaklu.

- a) konieczność realizacji działań z zakresu ruchu w teatrze – zarówno jako forma samorozwoju i pokonywania stresu, jak i wprowadzenie do tworzenia choreografii.
- b) realizacja działań pobudzających kreatywność, które będą rozwijać umiejętności twórcze uczniów oraz dla nauczycieli będą formą samorozwoju.
- c) trening relaksacji oraz radzenia sobie z emocjami, który przyda się zarówno uczniom do m.in. przezwyciężania stresu, nieśmiałości i pracy w grupie, jak i skierowany do nauczycieli, bo pozwoli zredukować napięcia związane z pracą.

Poza tym wskazane jest opracowanie programu zajęć, który uwzględniałby obszary tematyczne zaproponowane przez nauczycieli, łączyłby zagadnienia artystyczne z pedagogicznymi oraz oferował szeroki wachlarz form wsparcia (warsztaty w weekendy-zwłaszcza w sobotę, mentoring-wsparcie specjalisty w formie konsultacji, opracowanie pomocy dydaktycznych).

Biorąc pod uwagę ogromne zaangażowanie uczestniczek spotkania w proces współtworzenia oferty wskazana jest również dalsza współpraca z nimi oraz z grupami, z którymi pracują.

